

HA 29/11-95

Dårlige greier? Hvorfor?

En tidligere skolemann og KZ-fange beklager seg med mellomrom bitert over hvor ynkelig innsatsen var i 1940. Milorg var bare «søndags-skolen». Vi som var borti krigen kan gi ham *litt* rett. Hvis vi hadde hatt en klok utenrikspolitikk og et brukbart forsvar, ville denne skolemannen og andre ikke måttet

gjennomgå så mye vondt. Bitterheten kan forstås.

I 1918 fremsto Ap som et revolusjonært klassekampparti, med Forsvaret som maktapparat for de herskende klasser og måtte bekjempes.

Omtrent samtidig med at Hitler kom til makten, vedtok en venstre-regjering en usedvanlig virkelighetsfjern forsvarsordning. Men etterhvert som Etiopia-krigen, borgerkrigen i Spania og Hitlers annekasjoner kom, skjedde en langsom forandring i synet på Forsvaret. Bevilgninger ble gitt.

I første verdenskrig var vi «Englands nøytrale allierte». Da den annen verdenskrig kom, erklærte vi oss nøytrale. Men var det bare ikke. Et godt eksempel på hvor lite nøytrale vi var er tonnasjeavtalen, mer eller mindre påtvunget av England. (Se Egeland's «Gjennom brått og brann», 1968.) Avslørende var at marinen bare var tilskuere da marineminister Churchill i februar 1940 sendte britiske jagere til angrep på det tyske skipet «Altmark» i Jøssingfjorden. Historikere mener at det ble avgjørende for Hitlers beslutning om å okkupere Norge for at England ikke skulle gjøre det.

England ville ha oss med i krigen. Mineleggingen i norsk territorialfarvann 8. april var en stygg provokasjon.

Utpå natten til 9. april tillot regjeringen mobilisering av fire feltbrigader. Trodde at alminnelig mobilisering var bestemt, slik utenriksminister Koht sa til NTB om morgenen 9. april. Kommet til Hamar ønsket regjeringen å prøve og nå frem til en dansk løsning. Avtalte møte med den tyske sendemann på Elverum 10. april.

Etter en ordre gitt under den første verdenskrig, senket Oscarsborg «Blücher». På eget initiativ og ansvar la sjefen for Elverumsregimentet avdelinger i stilling ved Midtskogen. Direktivet til de tyske angrepsstyrkene var ublodig besettelse. Derfor skulle kongen og regjeringen tas hånd om fort.

Men etter nei til å ta en regjering Quisling, slik Hitler ville, mot sendemannens frarådning, bombet tyskerne Elverum. Nå var det alvor.

Ruges dagsbefaling til sin improviserte styrker var at det skulle føres oppholdende strid til vi var blitt så sterke at vi sammen med britene kunne kaste tyskerne på sjøen. En stilling skulle holdes så lenge som mulig. Deretter tilbake til en ny stilling. Livsfarlig taktikk med så sammeraskede avdelinger overfor en fiende som angrep uten stans. Ikke til å unngå at tropper som stod på uten avløsning etter hvert gikk mer eller mindre i oppløsning.

Vi var for få. I et innlegg i Aftenposten spørres: «Skal vi fortsatt utdanne tusener av vernepliktige som vi ikke kan utnytte i krigsorganisasjonen?»

Vi utdanner soldater for minst tyve år fremvoer. Alt i landskrigen kan ikke løses med HV, Milorgs arvtakere.

På Hedemarken ble skjelettet til fortsatt motstand i Milorg dannet før 1940-avdelingene gikk fra hverandre. Det var en livsfarlig virksomhet. Med statsstyret tvunget med til London, var Norges suverenitet overført folkerettslig til okkupanten, som ikke nølte med å slå til, ansvarlig for ro og orden og at hjulene ble holdt i gang.

Slutt å snakke nedsettende om de som gjorde så godt de kunne under krigen.

Anton Olstad,
oblt. krigsdeltaker